

UMUMIY O`RTA TA`LIM MUASSASALARIDA O`QUVCHILARNI KASB HUNARGA O`RGATISH AMALIYOTINI YO`LGA QO`YISH BO`YICHA TAKLIFLAR.

Sanaqulova Matluba Eraliyevna

Samarqand viloyati Jomboy tumani 56- Iqtisoslashtirilgan

Davlat umumta`lim maktabi Psixologi

Annotatsiya. Ushbu maqolada o'quvchilarni amaliy ko'nikmalar bilan jihozlash va ularning ish qobiliyatini oshirish uchun umumiy o'rta ta'lim muassasalariga kasb-hunar ta'limi joriy etish zaruriyati ko'rib chiqilgan. Kasb-hunar ta'limi integratsiyasi nazariy bilimlar va Real dunyoda qo'llash o'rtasidagi tafovutni bartaraf etishga, yanada yaxlit ta'lim tajribasini rivojlantirishga qaratilgan. Maqolada adabiyotlarni tahlil qilish, amalga oshirish uchun taklif qilingan usullarni bayon qilish, potentsial natijalarni muhokama qilish va kelajakdagi mulohazalar uchun tushunchalar va takliflar bilan yakunlanadi.

Kalit so'zlar: kasb-hunar ta'limi, umumiy o'rta ta'lim, malaka oshirish, o'quv dasturlari integratsiyasi, yaxlit ta'lim, ishchi kuchiga tayyorlik.

Umumiy o'rta ta'lim an'anaviy ravishda nazariy bilimlarga qaratilgan bo'lib, ko'pincha ishchi kuchiga tayyorlik uchun zarur bo'lgan amaliy ko'nikmalarni e'tiborsiz qoldiradi. Ushbu bo'shliqni tan olgan holda, kasb-hunar ta'limini o'rta maktab o'quv dasturlariga qo'shishga chaqiriq kuchaymoqda. Ushbu maqola ushbu integratsiya bilan bog'liq foyda va muammolarni o'rganib, ta'lim landshaftining potentsial o'zgarishiga oydinlik kiritadi. Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida kasbiy tayyorgarlikni amalga oshirish strategik yondashuvni talab qiladi. Tavsiya etilgan usullarga o'quv dasturlarini qayta loyihalash, soha mutaxassislari bilan hamkorlik qilish va o'qituvchilar uchun malaka oshirish kiradi. Uchuvchi dasturlardan boshlab bosqichma-bosqich kirish samaradorlikni oshirishga va logistika muammolarini hal qilishga yordam beradi. Muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun etarli resurslar va infratuzilmani qo'llab-quvvatlash juda muhimdir. Kasb-hunar ta'limini umumiy o'rta ta'lim muassasalariga

birlashtirish talabalarni ham oliy ma'lumotga, ham ishchi kuchiga yaxshiroq tayyorlash uchun foydali yondashuv bo'lishi mumkin. Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida kasb-hunar ta'limi amaliyotini yo'lga qo'yish bo'yicha ba'zi takliflar:

O'quv Dasturining Integratsiyasi:

- Kasbiy ta'limni akademik fanlar bilan birlashtiradigan o'quv dasturini ishlab chiqish. Ushbu yondashuv talabalarning nazariy bilimlarni ham, amaliy ko'nikmalarni ham o'z ichiga olgan har tomonlama ta'lim olishlarini ta'minlaydi.

- Mahalliy mehnat bozori va sanoat ehtiyojlariga mos keladigan asosiy kasb-hunar sohalarini aniqlang. Bunga axborot texnologiyalari, sog'liqni saqlash, ishlab chiqarish va mehmondo'stlik kabi sohalar kiradi.

Sanoat hamkorlari bilan hamkorlik:

- Mahalliy sanoat, biznes va kasb-hunar ta'limi markazlari bilan hamkorlik aloqalarini o'rnatish. Ushbu hamkorlik talabalar uchun qimmatli manbalar, murabbiylik dasturlari va amaliyot o'tash imkoniyatlarini taqdim etishi mumkin.

- Sanoat hamkorlik, shuningdek, maktablar joriy kadrlar talablarini qondirish va talabalar tegishli ko'nikmalarini o'rganish ta'minlash uchun ularning kasb-hunar ta'lim dasturlarini tikuvchi yordam berishi mumkin.

Malakali O'qituvchilar:

- Tanlangan kasb-hunar sohalarida amaliy tajribaga ega bo'lgan malakali o'qituvchilarni yollash va tayyorlash. Soha mutaxassisleri sinfga haqiqiy tushunchalar va zamonaviy bilimlarni olib kelishlari mumkin.

- O'qituvchilarga sanoat tendentsiyalari va yutuqlari bilan dolzarb bo'lib qolishlari uchun doimiy ravishda malaka oshirish imkoniyatlarini taqdim etish.

Zamonaviy jihozlar:

-Sanoat standartidagi muhitni takrorlaydigan zamonaviy jihozlar va uskunalarga sarmoya kiriting. Bunga amaliy o'rganishni qo'llab-quvvatlaydigan ustaxonalar, laboratoriyalar va texnologik infratuzilma kiradi.

- Talabalar tanlagan kasb-hunar sohalarida qo'llaniladigan eng yangi vositalar va texnologiyalardan foydalanishlarini ta'minlash.

Karyera bo'yicha maslahat va ko'rsatma:

- Talabalarga turli kasb-hunar yo'llarini o'rganish va ularning kelajagi to'g'risida xabardor qarorlar qabul qilishda yordam berish uchun keng qamrovli tajribasiga tayanib maslahat va yo'l-yo'riq dasturini amalga oshirish.

- Seminarlar, mehmonlar ma'ruzachilari va sanoat sayohatlari orqali turli xil kasb-hunar variantlariga ta'sir qilishni ta'minlash.

Moslashuvchan Ta'lim Yo'llari:

- Talabalarga akademik va kasbiy yo'llar o'rtasida muammosiz o'tishga imkon beradigan moslashuvchan ta'lim yo'llarini taklif eting. Bunga talabalar o'rta maktabda o'qiyotganda kasb-hunar maktabiga kreditlarini olishlari mumkin bo'lgan ikki tomonlama ro'yxatdan o'tish dasturlari kirishi mumkin.

- Talabalarga an'anaviy akademik malakalar bilan bir qatorda kasb-hunar sertifikatlarini olish imkoniyatlarini taqdim eting.

Baholash va sertifikatlash:

- Kasbiy ta'lim dasturlari uchun aniq baholash mezonlarini, shu jumladan nazariy tushuncha va amaliy ko'nikmalarni belgilash. Talabalarning ish qobiliyatini oshirish uchun sanoat tomonidan tan olingan diplomlarni ko'rib chiqing.

- Taqdim etilgan kasb-hunar ta'limi sanoat standartlariga mos kelishini ta'minlash uchun tegishli sertifikatlashtirish organlari bilan ishlash.

Jamiyatni Jalb Qilish:

- Kasb-hunar ta'limi tashabbuslarini qo'llab-quvvatlashga mahalliy jamoatchilikni jalb qilish. Bu soha mutaxassislarini mehmon ma'ruzachisi sifatida taklif qilish, bo'sh ish o'rinlari yarmarkalarini tashkil etish va jamoat a'zolarini murabbiylik dasturlariga jalb qilishni o'z ichiga olishi mumkin.

Monitoring va baholash:

- Kasbiy ta'lim dasturlarining samaradorligini baholash uchun kuchli monitoring va baholash tizimini joriy etish. O'quv dasturi va etkazib berish usullarini doimiy ravishda takomillashtirish uchun talabalar, o'qituvchilar va sanoat sheriklarining fikr-mulohazalarini to'plang.

Targ'ibot va jamoatchilik xabardorligi:

- O'rta ta'limda kasb-hunar ta'limining ahamiyati to'g'risida xabardorlikni oshirish uchun targ'ibot kampaniyalarini o'tkazish. Ota-onalar, o'qituvchilar va siyosatchilar tomonidan qo'llab-quvvatlash uchun bunday dasturlardan foydalangan talabalarning muvaffaqiyat hikoyalarini ta'kidlang.

Ushbu takliflarni amalga oshirish orqali umumiy o'rta ta'lim muassasalari talabalarni oliy ta'limda ham, ishchi kuchida ham muvaffaqiyat qozonish uchun zarur bo'lgan ko'nikma va bilimlar bilan ta'minlaydigan yanada keng qamrovli va inklyuziv ta'lim tizimini yaratishi mumkin.

Foyda istiqbolli bo'lsa-da, o'zgarishlarga qarshilik, resurs cheklovlari va doimiy baholash zarurati kabi muammolarni hal qilish kerak. O'qituvchilar jalb hamkorlikdagi harakatlari, siyosatchilar, va sanoat manfaatdor tomonlar bu muammolarni bartaraf etish uchun muhim bo'lgan. Uzluksiz teskari aloqa ko'chadan va amalga oshirish jarayonida moslashuvchanlik uzoq muddatli muvaffaqiyat uchun juda muhimdir.

Xulosalar: Xulosa qilib aytganda, umumiy o'rta ta'lim muassasalarida kasb-hunar ta'limini birlashtirish yaxlit ta'limga qaratilgan strategik harakatdir. Adabiyot bunday integratsiya talabalarning mahorat to'plamlarini, ish qobiliyatini va umumiy ta'lim tajribasini oshiradi degan tushunchani qo'llab-quvvatlaydi. Qiyinchiliklar mavjud bo'lsa-da, proaktiv choralar ushbu to'siqlarni yumshata oladi va talabalarga ham, ishchi kuchiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Oldinga siljish, siyosatchilarning doimiy qo'llab-quvvatlashi, infratuzilmaga sarmoya kiritish va o'qituvchilar uchun doimiy malaka oshirish zarur. Kasb-hunar ta'limi integratsiyasi jarayonini doimiy ravishda takomillashtirish va optimallashtirish uchun muntazam baholash va qayta aloqa mexanizmlari mavjud bo'lishi kerak. Ushbu mulohazalarni hal qilish orqali biz talabalarni zamonaviy ishchi kuchining muammolariga tayyorlaydigan yanada dinamik va sezgir ta'lim tizimiga yo'l ochishimiz mumkin.

Adabiyotlar.

1. Bolotov, V.K. (2014) “To the issues on the reform of pedagogical education”. Psychological Science and Education. Vol. 19 (3). P. 32 – 41.
2. Kasprzhak, A.G. & Kalashnikov, S.P. (2014) “Priority of learning outcomes as a tool of modernization of teacher training programs”, Psychological Science and Education. Vol. 19 (3). P. 87–104.
3. Margolis, A.A. (2014) “The requirements for the modernization of the basic professional educational programs (BPEP) of teacher training in accordance with the Professional standard of the teacher: offers for the implementation of the activity approach in teacher training”, Psychological Science and Education. Vol. 19 (3). P. 105–126
4. Professional standard. Educator (educational activities in preschool, primary general, basic general, secondary general education) (educator, teacher)). Order of the Ministry of Labour and Social Protection of the Russian Federation from October 18, 2013, number 544n [Electronic resource]. – URL: <http://www.rg.ru/2013/12/18/pedagog-dok.html>.
5. Verbitskiy, A.A. (2004) “Competence approach and theory of contextual learning”. Materials for the fourth meeting of the methodological seminar of November 16, 2004. Moscow: Research centre of training quality problems. 84 P.